

IJTIMOIIY JIHATDAN XAVDLI AHVOLDA BO'LGAN OILALAR BILAN ISHLASHDA PROFILAKTIKA INSPEKTORINING O'RNI

Otaboyev Og'abek Faxraddiddin o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi

3-o'quv kursi 317-guruh kursanti

“Jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash -amalga oshirilayotgan barcha islohotlar samaradorligiga erishish, aholi turmush darajasini oshirish, mamlakatda tinchlik, totuvlik va barqaror vaziyatni ta'minlashning asosiy kafolatidir”

*O'zbekiston Respublikasi Prezidenti **SH.M.Mirziyoyev**.*

Annotatsiya:

Ushbu maqola orqali siz, profilaktika inspektorlarining ijtimoiy jihatda xavfli ahvolda bo'lgan oilalar bilan ishlash faoliyatining tushunchasi, ahamiyati va o'ziga xos xususiyatlari, respublikamiz hududidagi ushbu faoliyat bilan shug'ullanish majburiyati yuklatilgan mas'ul-mansabdor shaxslarning faoliyati, shuningdek ushbu soxada uchrayotgan muammo va kamchiliklarni bartaraf yetishga qaratilgan chora-tadbirlar ko'rsatilgan.

Annotation

Through this article, you will learn about the concept, importance and specifics of preventive inspectors' work with socially disadvantaged families, the activities of officials charged with this activity in the territory of our republic, as well as this measures aimed at eliminating the problems and shortcomings encountered in the field are indicated.

Аннотация:

Из этой статьи вы узнаете о понятии, значении и особенностях профилактической работы с социально незащищенными семьями, деятельности должностных лиц, ответственных за эту деятельность на территории нашей республики, а также проблемах, возникающих в этой сфере. Обозначены меры, направленные на устранение проблем и недостатков.

Muxtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev aytganidek jinoyatchilikning oldini olish, huquqbuzarliklar profilaktikasini yo'lga qo'yish, aholining huquqiy ma'daniyatini yuksaltirish, fuqarolar ongida «Qonun — ustuvor, jinoyatga jazo muqarrar» degan hayotiy ta'moyilni qaror toptirish bo'yicha jiddiy o'zgarishlar

joriy etish oily maqsadimiz deb aytib o'tganlar. Aynan shu nuqtai nazardan mamlakatimiz Konstitutsiyasida «Har kim bevosita o'zi va boshqalar bilan birgalikda davlat organlariga hamda tashkilotlariga, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlariga, mansabdor shaxslarga yoki xalq vakillariga arizalar, takliflar va shikoyatlar bilan murojaat qilish huquqiga ega. Arizalar, takliflar va shikoyatlar qonunda belgilangan tartibda va muddatlarda ko'rib chiqilishi shart.» (40-modda) singari qoidalar belgilab qo'yilgan.

Qolaversa ijtimoiy jihatdan og'ir ahvoldagi oilalar bilan keng ko'lamdagi ishlar olib borilmoqda. Ularga har tomonlama yordam berish uchun kerakli huquqiy asoslar yaratilmoqda. Xususan: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining Oila, bolalar va yoshlar nomli XIV bobining 76-moddasida "Oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir hamda u jamiyat va davlat muhofazasidadir. Nikoh O'zbekiston xalqining an'anaviy oilaviy qadriyatlariga, nikohlanuvchilarning ixtiyoriy roziligiga va teng huquqliligiga asoslanadi. Davlat oilaning to'laqonli rivojlanishi uchun ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy va boshqa shart-sharoitlar yaratadi" hamda 77-moddasida "Ota-onalar va ularning o'rnini bosuvchi shaxslar o'z farzandlarini voyaga yetguniga qadar boqishi, ularning tarbiyasi, ta'lim olishi, sog'lom, to'laqonli va har tomonlama kamol topishi xususida g'amxo'rlik qilishga majburlar. Davlat va jamiyat yetim bolalarni hamda ota-onasining vasiyligidan mahrum bo'lgan bolalarni boqishni, tarbiyalashni, ularning ta'lim olishini, sog'lom, to'laqonli va har tomonlama kamol topishini ta'minlaydi, shu maqsadda xayriya faoliyatini rag'batlantiradi", O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksi, "Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida"gi qonuni bilan bu soha tartibga solinadi.

Profilaktika inspektorining ijtimoiy jihatdan xavfli ahvoldagi oilalar bilan ishlash faoliyati haqida so'z yuritishdan oldin oila ijtimoiy jihatdan xavfli, ijtimoiy jihatdan og'ir ahvolda qolgan oilalar kabi tushunchalarga ta'rif berish maqsadga muvofiqdir. O'zbek tilining izohli lug'atida, Oila — bu bir-biriga yaqin bo'lgan, o'zaro qonuniy, emotsional va ijtimoiy munosabatlar asosida birlashgan shaxslar guruhi. Oila, odatda, bir necha avlodni o'z ichiga oladi va unda o'zaro yordam, qo'llab-quvvatlash, tarbiya, ma'naviy va ijtimoiy mas'uliyatlar mavjud. Oila a'zolari o'zaro bog'langan, bir-birini sevuvchi va birgalikda hayot kechiruvchi shaxslar bo'lib, oilaviy qadriyatlar va an'analarga amal qilishadi. Oila a'zolari ko'pincha qonuniy va ijtimoiy jihatdan bir-biriga bog'langan bo'lib, nikoh, ajralish, ota-ona va bola kabi tushunchalar orqali bir-birini qo'llab-quvvatlashadi. Shuningdek, Oila a'zolarining har biri oiladagi o'ziga xos rolda bo'ladi. Misol uchun, ota va ona bolalarni tarbiyalash, ularga tarbiya berish va material ehtiyojlarini ta'minlash uchun

mas'uldir. Bola esa o'z navbatida ota-onaga hurmat va mehr-muhabbat ko'rsatadi. Oila jamiyatning asosiy tarkibiy qismi bo'lib, u jamiyatda mavjud bo'lgan qadriyatlarni, urf-odatlarni va ijtimoiy munosabatlarni saqlab keladi. Oila har bir insonning hayotida muhim o'rin tutadi, chunki u insonning birinchi va eng muhim qo'llab-quvvatlash manbai hisoblanadi.

Ijtimoiy jihatdan xavfli - jamiyatda mavjud bo'lgan ijtimoiy, iqtisodiy, psixologik yoki madaniy omillar tufayli, individual yoki guruh sifatida insonlarning o'z xavfsizligi, farovonligi yoki huquqlari tahdid ostida bo'lishi holatini anglatadi. Bu tushuncha, odatda, ijtimoiy muammolar, tengsizlik, ajratish, marginalizatsiya yoki boshqa salbiy holatlarni aks ettiradi. Ijtimoiy jihatdan xavfli bo'lgan shaxslar yoki guruhlar, jamiyatning asosiy ijtimoiy strukturalaridan (masalan, ta'lim, sog'liqni saqlash, ish bilan ta'minlash) etarlicha foydalanolmaydigan yoki bu tizimlardan chetda qolgan kishilar bo'lishi mumkin. Bunday xavf holatlari jamiyatda jiddiy ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi, xavfli yoki barqaror bo'lmagan holatlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shaxs yoki guruhning jamiyat tomonidan to'g'ri qo'llab-quvvatlanmasligi, ijtimoiy tizimdan chetda qolishi yoki salbiy sharoitlar ostida yashashini anglatadi. Bunday holatlarni bartaraf etish uchun ko'plab ijtimoiy, iqtisodiy va psixologik yordam dasturlari zarur. Jamiyatda bu xavfli holatlarni kamaytirish va oilalarni qo'llab-quvvatlashning samarali yo'llari ishlab chiqilishi kerak.

Ijtimoiy jihatdan xavfli axvoldagi oilalar — bu, o'zlarining ijtimoiy, iqtisodiy, yoki psixologik holatlari tufayli, jamoatchilikda xavfli yoki zaif ahvolda bo'lgan oilalardir. Bu oilalar ko'pincha jamiyatda past darajadagi ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga ega bo'lib, ularning turmush tarzi va hayotiy sharoitlari jiddiy xavf va muammolarni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan oiladir.

Shu o'rinda profilaktika inspektori ijtimoiy jihatdan xavfli oilalarga bir nechta muhim yo'nalishlarda yordam ko'rsatishi mumkin. Profilaktika inspektorlari, asosan, jamiyatdagi ijtimoiy muammolarni oldini olish, oilalardagi ijtimoiy, psixologik va iqtisodiy xavflarni bartaraf etishga yordam berish va oilalarga qo'llab-quvvatlash ko'rsatish bilan shug'ullanadi. Ularning yordam berish usullari quyidagicha bo'lishi mumkin: Oilaviy vaziyatni baholash va tahlil qilish:

- Profilaktika inspektori oilaning ijtimoiy, iqtisodiy va psixologik holatini baholaydi. Oiladagi barcha a'zolari tinglab, mavjud muammolarni aniqlash (masalan, moddiy qiyinchiliklar, oilaviy zo'ravonlik, ta'lim olishdagi qiyinchiliklar, sog'liq muammolari);

- Oilaning muammolarini tushunish uchun ular bilan intervyu olib, tegishli tahlillarni o'tkazadi va qanday yordam ko'rsatish kerakligini aniqlash:
- Agar oilada oilaviy zo'ravonlik mavjud bo'lsa, profilaktika inspektori darhol zarur choralarni ko'radi. Bu, zo'ravonlikka uchragan oilaga psixologik yordam ko'rsatish, xavfsiz boshpana ta'minlash yoki huquqiy yordam berishni o'z ichiga oladi;
- Inspektor oiladagi barcha a'zolari zo'ravonlikka qarshi huquqlar, yordam dasturlari va xavfsiz joylar haqida xabardor qilish.
- Profilaktika inspektori ijtimoiy yordam xizmatlariga yo'naltirishi mumkin, masalan, moddiy yordam, oziq-ovqat ta'minoti, uy-joy masalalari yoki tibbiy yordam berish;
- Inspektor oilalarni mavjud ijtimoiy xizmatlarga (masalan, sog'liqni saqlash, ta'lim, psixologik yordam) yo'naltirib, bu xizmatlardan qanday foydalanish mumkinligi haqida maslahatlar berish.

XULOSA

Profilaktika inspektori ijtimoiy jihatdan xavfli oilalarga turli xil yordam shakllarini taklif etadi, bu esa oilaning farovonligini yaxshilashga, xavf-xatarlardan saqlanishga va ijtimoiy tizimga integratsiya qilishga yordam beradi. Inspektor oila bilan yaqindan ishlash, ularning ehtiyojlarini aniqlash va kerakli ijtimoiy yordamlarni taqdim etish orqali ularni qo'llab-quvvatlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – 2023y;
2. O'zbekiston Respublikasining “Oila kodeksi”.
3. O'zbekiston Respublikasining 2014 yil 14 maydagi «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida»gi qonuni//. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – 2014
4. O'zbekiston Respublikasining “Xotin-qizlarni tazyiq va zo'ravonlikdan himoya qilish to'g'risida”gi qonun
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 18 apreldagi “Ichki ishlar organlarining profilaktika xizmati bo'linmalari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida” PQ-2896 sonli Qarori.
6. O'zbekiston Respublikasining 2012 yil 12 dekabrda «Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish haqida qonuni